

Mijn brief aan mijn dochter en haar leeftijdsgenootjes, voor hun om te lezen in 2050 als zij rond de 40 jaar oud zijn.

Voorgedragen op Climate Proofing the Region, de Metropolitan Conference van het festival WeMakeThe.City op 18 juni 2019 in Amsterdam.

Lieve Tamar, lieve vriendjes en voormalige klasgenootjes van haar,

Ik schrijf jullie vanuit het jaar dat de 16 jarige Zweedse klimaatactivist en klimaatspijbelaar Greta Thunberg wereldleiders in Davos oproept tot het voelen van angst en paniek over klimaatverandering zodat ze daarna meteen tot actie overgaan. Ze is woedend. En terecht.

Zijn jullie in 2050 ook nog steeds woedend op ons? Nu zijn jullie daar nog te jong voor, maar dan? Woedend op wat wij deden en vooral niet deden terwijl we het wisten? Ik hoop het niet. Want als dat zo is, is de hoop die ik heb dat we met zijn allen nu echt anders gaan handelen vergeefs gebleken, te weinig was of veel te langzaam ging.

Als jullie dan ook nog woedend zijn, zie dit niet als brief om mij vrij te spreken, om mijn generatie vrij te spreken, maar een brief om te beschrijven hoe ik hierin sta en hoe godsgruwelijk complex het is, dat werken naar een onzekere toekomst toe. Want onzeker is het. We weten niet wat op ons afkomt. Hoe erg het wordt, hoe hoog de zeespiegel stijgt, hoe snel het gaat, we weten het niet.

Greta is woedend. En ik eigenlijk ook. Maar kan ik het wel zijn? Ik hoor toch tot de generatie waar ze terecht woedend op is. Terecht, want wat hebben wij eigenlijk de laatste 30 jaar eraan gedaan? Wat heb ik eraan gedaan, vliegend, op en neer naar buitenlandse familie en internationale vrienden? En toch voel ik ook woede. Het gebeurt me zo vaak dat ik denk: Dit kan niet waar zijn. Elke keer dat ik merk dat er bij ruimtelijke beslissingen klimaat en duurzaamheid nog als een keuze gezien wordt en niet als het nieuwe normaal. Een keuze?

Een keuze tussen bijvoorbeeld parkeernorm of toch maar toekomstbestendig? Hoe kan het een keuze zijn van ons of we voor jullie de aarde op gebruiken, opwarmen, onveilig maken? Jullie zijn zelf nog te jong om te kiezen over hoe wij de regio voor jullie achterlaten. Hoe onrechtvaardig naar jullie toe, naar de toekomst toe, is het om dit een keuze te laten zijn? Daarover voel ik woede.

Een wijs persoon zei tegen me: Woede is gestolde wilskracht. Wilskracht die zich geen weg weet. Wat wil ik dan? Ik wil dat toekomstbestendig bouwen en investeren geen keuze is, maar het nieuwe normaal. En ik wil vooral versnellen. Sneller veranderen dan dat we met zijn allen hier nu doen. Daarom ook vind ik het knap lastig wanneer procedures, foutje in vorm of consultatie tot vertraging leiden van acties. Of nog erger, tot afstel. En vind ik het knap lastig als het blijkt dat overal het wiel opnieuw uitgevonden wordt, terwijl er op andere plekken in Nederland en in de wereld al ervaring is met de opgaven en oplossingen. Wat een verkwisting van tijd en vooral van maatschappelijk geld. Zo worden we nooit klimaatbestendig in 2050.

Maar moet ik dan nog meer gaan duwen, nog meer de risico's noemen, de pijn vertellen van mensen die het al ervaren hebben dat wat wij het nieuwe normaal noemen, de eindeloos durende droogte, de stortbuien, de extreme hitte en de impact van zeespiegelstijging. Of moet ik accepteren dat het langzamer gaat. Te langzaam gaat...

Greta roept op tot paniek. Die heb ik al. Ik voel me bezorgd om de toekomst, hier, maar vooral voor andere delen in de wereld. Alleen bij het voelen van paniek en het zien van de complexiteit en grootte van de opgave, raak ik soms verlamd. De grootsheid verlamt.

Misschien herkennen jullie dat. Zelfs op jouw leeftijd heb jij, Tamar, dat al ervaren. Weet je nog, toen je zes was en David Attenboroughs serie Our Planet zag op Netflix? Die serie waarin hij met zijn oude Engelse stem laat zien wat klimaatverandering doet met de dieren om ons heen, walvissen die geen eten van kriel meer hebben vanwege opwarmend zeewater, walrussen die dood gaan vanwege de drukte door gebrek aan ijs. Weet je nog je reactie? Je begon keihard te huilen. "Dit is gemeen", riep je, snikkend naast mij op de bank. "Dit is oneerlijk. Maar wat kan ik doen?" En je zei ook: "Ik leef en neem plaats in van de dieren, ik ben een mens en maak de natuur stuk."

Weet je wat ik toen dacht? Wat voor een slechte moeder ben ik nou dat ik mijn dochter van zes een existentieel trauma bezorg door haar een natuur film te laten zien die ik, naast de mooie beelden en heerlijke Engels, ook misschien wel opgezet heb om je wat bewustzijn te geven. Nu zou ik willen dat ik toen minder verlamd was geweest van schuldgevoel over waar ik je naar liet kijken, van schuldgevoel over mijn eigen acties die de opwarming van de aarde verergeren, en verlamd van mijn eigen vragen naar hoeveel nut mijn bijdrage nou echt heeft op het groter geheel. Ik zou willen dat ik je een positiever antwoord gegeven had. Positiever

over wat jouw keuze en beslissingen kunnen doen. Want dat je als mens ook positief kan bijdragen.

Een positief verhaal tegenover de angst en woede. Eigenlijk is klimaatadaptatie namelijk ook een positief verhaal. We praten wel altijd over risico's van overstromingen, van schade aan bezittingen, gebouw en gewas, van sterfte door hitte. Maar juist deze risico's maken dat we nu wel kijken naar hoe we de natuur meer ruimte kunnen geven tussen de bebouwingen in, op de daken, gevels en straten. In de parken en het landschap erbuiten. Niet alleen ruimte voor water, maar ook voor dieren en planten. Ook voor de gezonde mens. Misschien is dat ook een van de redenen dat ik nu een klimaatadaptatie-fanatiekeling ben. Dat ik in 2019, in allerlei rollen bij Metropoolregio Amsterdam, Rainproof, Waternet en Samen Klimaatbestendig werk aan deze opgave. Werken aan een positief verhaal is zo veel makkelijker dan het werken aan alles wat niet mag, wat je moet laten.

Natuurlijk pieker ik over of de keuze om me vol te storten op het aanpassen aan het veranderende klimaat in plaats van op het tegengaan van de opwarming van de aarde wel de juiste keuze is. Een innerlijke tweestrijd, die jammer genoeg nu ook in politiek land te zien is. Een keuze en tweestrijd tussen tijd en geld voor energietransitie of klimaatadaptatie. Dat is jammer. Want misschien kan ik me als mens in een werkweek maar op een thema richten, zeker omdat ik ook tijd met jullie door wil brengen en fysiek niet meer 80 uur kan werken, maar wij gezamenlijk zouden dat toch anders moeten kunnen? Ik hoop dat in 2050 deze verkokering al lang achter jullie ligt en de opgaven niet gestapeld maar in samenhang meegenomen worden.

Klimaatadaptatie als positief verhaal. Er is ook een positief verhaal te vertellen. Sinds jullie geboorte, zeven jaar geleden, is namelijk al zoveel veranderd. Toen werkte een enkeling aan het klimaatbestendig maken van Nederland. En nu in 2019 zijn er zoveel meer mensen mee bezig en zijn er zoveel acties. Ook hier in de Metropoolregio Amsterdam.

Van klimaatbestendige tuinacties in bijvoorbeeld Haarlemmermeer, bij Hollands Noorderkwartier en in Amsterdam tot door bestuurders vastgestelde ambities voor klimaatbestendige nieuwbouw in de Metropoolregio. Van datacentres die zo vormgegeven worden dat ze een overstroming aankunnen tot aan onderzoek naar de juiste hittebestendig inrichten van de buitenruimte. Van andere keuzes over grondwaterpeilen in laagveengebieden naar een steeds verder groeiend actief Rainproof netwerk. Van straten die anders opgepakt worden in Haarlem tot aan nationaal erkende woest aantrekkelijke groen- blauwe daken op oude en nieuwe gebouwen in Amsterdam. En ik kan nog doorgaan terwijl ik zeker weet dat ik ook vele voorbeelden mis.

Al die voorbeelden, al die acties, al die mensen die er nu in 2019 al aan werken laten zien dat het kan. Wat zou er nog meer kunnen als deze acties niet afzonderlijk per sector of

organisatie genomen worden maar in samenhang?

We kunnen voortbouwen op de vele voorbeelden, maar we moeten ook versnellen zodat, voor jullie, de negatieve gevolgen van de klimaatimpacts in 2050 niet normaal zijn. Want nu al worden investeringsbeslissingen genomen in ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur die een langere afschrijvingstermijn hebben dan 30 jaar tot 2050. Alles wat we nu daarvan gemist hebben, is ook in 2050 niet klimaatbestendig. Zelfs niet naar de klimaatbestendige maatstaven van nu. Zeker niet naar de steeds extremer wordende toekomst toe. En ik hoop dat het door buitenland geïnspireerde ruimtelijk-economisch traject, Resilience by Design, wat in 2020 gaat lopen, gaat helpen om duidelijkheid te krijgen in wanneer wezenlijk andere investeringsbeslissingen in deze regio genomen moeten worden.

Dus lieve Tamar, vriendjes en klasgenootjes, we leven nu in tijd van onzekerheden, wat komt er op ons af, hoe hoog stijgt de zeespiegel, hoe snel gaat het, we weten het niet. Misschien weten jullie het in 2050 wel, of wel meer. Misschien is de toekomst in 2050 nog even onzeker. Maar zelfs als is de kans nu minder dan 5% worst case scenario, ik kan jullie beloven dat ik er alles in mijn vermogen aan doe om bij elke investering die in deze regio gedaan wordt, in nieuwbouw, bestaande bouw, landschap en bedrijvigheid dit zo te doen en laten doen dat jullie niet alleen minder risico lopen, veiliger zijn, maar dat jullie ook in een gezonde, mooie, inspirerende omgeving wonen en werken.

Dit ben ik aan jullie, aan de toekomstige generatie, verschuldigd.

Liefs van Lot

Amsterdam, 18 juni 2019